

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ACTIVATION OF INVESTMENT ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Ірина ТИТАРЧУК,
кандидат економічних наук,
Національний університет біоресурсів
і природокористування, Київ

Iryna TYTARCHUK,
PhD in Economics,
National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Ефективна діяльність сільськогосподарських підприємств у довгостроковій перспективі та забезпечення високих темпів її розвитку й підвищення конкурентоспроможності значною мірою визначаються рівнем інвестиційної активності та масштабами інвестиційного забезпечення. Активна інвестиційна діяльність підприємства завжди є свідченням динамічного розвитку підприємництва і впливає на підвищення його соціально-економічної ефективності.

Дослідження різних аспектів інвестиційного розвитку та інвестиційної діяльності підприємства відображені в працях багатьох зарубіжних вчених. Вагомий внесок у теорію інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств зробили вітчизняні науковці. Проте проблема активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств залишається недостатньо вивченою, що обумовило вибір теми дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних і розробка практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств Київської області.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає останню як «...сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [1].

Варто зазначити, що в роботах вітчизняних та закордонних вчених стосовно дослідження інвестицій не досягнуто єдності думок щодо тлумачення поняття «інвестиційна діяльність».

Так, А.Череп та І.Рурка розглядають інвестиційну діяльність як важливу складову міжнародного руху капіталу, яка здатна забезпечити міграцію капіталу з однієї країни в іншу, а також прискорювати її в одних сферах світового господарства та уповільнювати в інших [2].

У.Шарп визначає процес «інвестування» як момент «розлучення з грошима сьогодні, щоб отримати більшу їх суму в майбутньому» [3, с. 7]. Причому слід зазначити, що в дефініції «інвестування» здебільшого вказується мета здійснення інвестиційної діяльності, що, як правило, передбачає збільшення прибутку, обсягів виробництва, продажу, будівництва, сприяння науково-технічному прогресу. Реалізація інвестиційної діяльності потребує наявності фінансових ресурсів, які ще називають «інвестиційними». Джерелами формування інвестиційних ресурсів сільськогосподарського підприємства є власні ресурси, державна підтримка, іноземні інвестиції, позичені кошти тощо (рис. 1).

У статті визначено особливості функціонування сільськогосподарських підприємств, доведено необхідність їх безперервного фінансування та інвестиційної підтримки. Інвестиційна діяльність є однією з умов розвитку сільськогосподарських підприємств, від обсягів та ефективності якої значною мірою залежить подальший розвиток сільського господарства, що потребує фінансових ресурсів на розширене відтворення, модернізацію, освоєння нових технологій та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції тощо.

In the article the peculiarities of the farms operation are defined, the necessity for their continuous funding and investment support is founded. Investment activity is one of the preconditions of development of agricultural enterprises, the volume and the efficiency of which affect, to a great extent, further development of an agricultural enterprise. It requires financial resources for expanded reproduction, modernization, implementation of new technology and an increasing of competitiveness of agricultural production, etc.

Метою формування інвестиційних ресурсів сільськогосподарського підприємства є задоволення його потреб у придбанні необхідних інвестиційних активів й оптимізації їх структури з позиції забезпечення ефективних результатів інвестиційної діяльності.

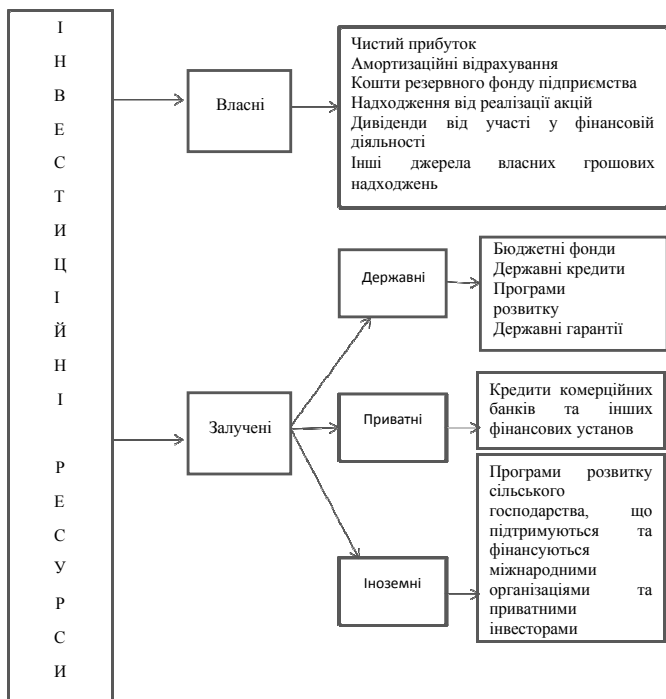
На сьогодні в умовах мінливості на ринках аграрна галузь справедливо вважається однією з найстабільніших. У 2007 році обсяг інвестицій у сільське господарство країни (табл. 1) становив лише 5,1% від загального обсягу внутрішнього інвестування та 1,9% від обсягу прямих іноземних інвестицій. Протягом 2008-2010 років, коли більшість українських підприємств потерпали від кризи, сільське господарство набиало обертів. Зростання світових цін на основні сільськогосподарські культури, падіння курсу гривні сприятливо позначилось на вартості українських товарів на міжнародних ринках, і відповідно попит на продукцію сільгоспвиробників значно підвищився. Стабілізація економічних і фінансових умов роботи в галузі сприяла збільшенню сальдо прямих іноземних інвестицій в аграрну галузь України до 834 млн. доларів США до 2010 року [4].

Основним об'єктом інвестицій є основні засоби в галузі, інвестування в які можна сприймати як оцінку зацікавленості внутрішніх інвесторів. Так, після закінчення періоду земельних реформ обсяги інвестицій в основні засоби в аграрній галузі у 2004 році становили лише 3,38 млрд. грн. (у 2010 – 12,23 млрд. грн.). Починаючи з 2005 року, річні темпи приросту інвестицій в основні засоби в середньому були на рівні 30%, а в окремі роки досягали 77%. Всього за період 2005-2010 років в основні засоби було інвестовано 60,35 млрд. грн.

Серед власних джерел формування інвестиційних ресурсів головну роль, безперечно, відіграє прибуток підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати усіх податків, зборів, відрахувань. За рахунок усіх джерел фінансування у 2010 році в сільському господарстві України освоєно 12,2 млрд. грн. інвестицій, що на 16% більше порівняно з 2009 роком. Власні кошти товаровиробників у структурі інвестицій в основний капітал сільського господарства становлять 66%, кредити – 23, прямі іноземні інвестиції – 3, кошти державного бюджету – 2, інші джерела – 6%. Частка власних коштів сільськогосподарських товаровиробників у джерелах фінансування інвестицій у 2013 році була на рівні 70%, а кредитів – близько 20%.

Інвестиційна діяльність у сільському господарстві України у 2013 році здійснювалася на тлі тенденції зростання обсягів капітальних інвестицій і вищих темпів

Рис. 1. Джерела інвестиційних ресурсів сільськогосподарського підприємства

їх приросту в галузі порівняно з відповідними показниками по економіці. Якщо загалом в економіці в 2011 і 2012 роках ці темпи становили відповідно 19% і 8%, то в сільському господарстві – 31% і 11%. Але питома вага інвестицій в сільське господарство за рахунок коштів іноземних інвесторів залишалася на рівні 2002 року і становила всього 1,5%, що свідчить про формування несприятливого інвестиційного клімату в аграрній сфері для залучення інвесторів.

Аналізуючи практику регулювання інвестиційних процесів у Київській області, зазначимо, що обласна рада затвердила програму залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2013- 1015 роки [5] Згідно з цією програмою головними складовими інвестиційної привабливості сільського господарства Київщини є родючі землі, наявність кваліфікованих трудових ресурсів, значної кількості прибуткових підприємств, значні потужності переробної галузі, вигідне географічне розташування тощо.

Дослідження показали, що більшість сільськогосподарських підприємств Київської області у 2013 році були прибутковими (табл. 2). Показники використання виробничого потенціалу вищі в групі фермерських господарств, приватних підприємств, товариств з обмеженою відповідальністю, виробничих кооперативах, інших сільськогосподарських підприємствах, рівень їх рентабельності знаходиться в межах 19-25%. Саме ці підприємства Київської області можуть використовувати свої власні вільні фінансові ресурси на підвищення активності інвестиційної діяльності. Діяльність решти сільськогосподарських підприємств

Таблиця 1. Динаміка інвестицій у сільське господарство України у 2002-2013 роках

Показники	Роки											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Внутрішні інвестиції в основний капітал, млн. грн.												
Всього в економіку України	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188488	142130	122310	238174,6	244214,6	231322,6
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Сільське господарство	1552	1854	2054	3278	4905	7190	9338	9381	12364,2	18182,6	15624	16121
	4,8	4,9	4,0	4,3	5,2	5,7	5,0	6,6	10,1	7,6	6,4	7,0
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США												
Всього в економіку України	4406,2	5339,0	6657,6	8353,9	16375,2	21186,0	29489,4	35723,37	40052,97	44707,97	53380,0	58157,0
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Сільське господарство	85,1	108,5	179,4	219,9	292,0	383,0	552,7	813,3	793,0	833,7	800,7	850,0
	1,9	2,0	2,7	2,6	1,8	1,8	1,9	2,3	2,0	1,9	1,5	1,5

Таблиця 2. Ефективність використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств Київської області за 2013 рік

Показники	Фермерське господарство	Приватне підприємство	Колективне підприємство	Державне підприємство	Доцільне підприємство	Вікриті акціонерне товариство	Товариство з обмеженою відповідальністю	Товариство з додатковою відповідальністю	Кооператив	Виробничий кооператив	Сільськогосподарський виробничий кооператив	Інші сільськогосподарські підприємства	Всього по області
Одержано на 100 га ріллі, тис. грн.													
товарної продукції		795	627	475	553	741	1248	1345	870	761	455	561	1091
прибутку		138	126	-72	-40	-39	-43	234	57	44	86	24	152
Одержано на одного середньооблікового працівника, тис. грн.:													
товарної продукції		350,1	290,1	329,1	81,1	268,3	307,9	288,2	289,9	506,0	107,1	115,0	255,3
прибутку		60,8	58,2	-50,2	-5,9	-14,1	-10,6	50,2	19,0	29,3	20,3	4,9	40,6
Річна оплата праці працівника, грн.		21083	23227	20910	19257	17639	25480	25090	16442	74000	12894	19993	27939
Частка у всіх витратах виробництва, %:													
матеріальних витрат		71,1	68,9	59,5	66,9	57,7	72,3	75,3	78,2	71,4	65,2	64,6	64,3
оплати праці		6,6	7,7	5,3	18,8	4,4	8,2	7,2	5,1	15,7	10,6	14,1	11,3
оплати послуг		12,5	10,1	6,5	14,6	20,7	14,1	10,8	19,5	8,3	9,4	9,7	11,0
оренди землі		9,4	10,7	6,1	0,1	8,0	6,7	4,8	8,8	4,7	17,3	9,9	7,1
оренди майна		0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Рентабельність виробництва, %		21,0	25,1	-13,2	-6,8	-5,0	-3,3	21,1	7,0	6,1	23,4	4,5	18,9

Розраховано автором на основі [9].

характеризується низьким рівнем розвитку та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, зниженням виробництва продукції сільського господарства порівняно з 2012 роком унаслідок складних природно-кліматичних умов. Також їх збитковість обумовлена низьким техніко-технологічним рівнем, недостатнім розміром інвестиційних вкладень, недосконалістю фінансово-кредитної системи, обмеженістю доступу до ринків збуту тощо.

Аналізуючи структуру інвестицій за сферами економічної діяльності, бачимо, що найбільша частка всіх прямих іноземних інвестицій Київської області зосереджена на підприємствах промисловості – 917,7 млн. дол., (47,9% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій у Київську область), у тому числі переробної – 854,8 млн. дол. (рис. 2) [5].

Серед галузей переробної промисловості у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів вкладено 511,8 млн. дол. прямих інвестицій, у виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції – 88,4 млн. дол., хімічну та нафтохімічну промисловість – 120 млн. дол., металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів – 69,6 млн. дол. США [5]. Ситуація з інвестуванням у розвиток сільського господарства є такою, що потребує покращення й вирішення низки проблем на рівні як самих підприємств, так і за участі держави.

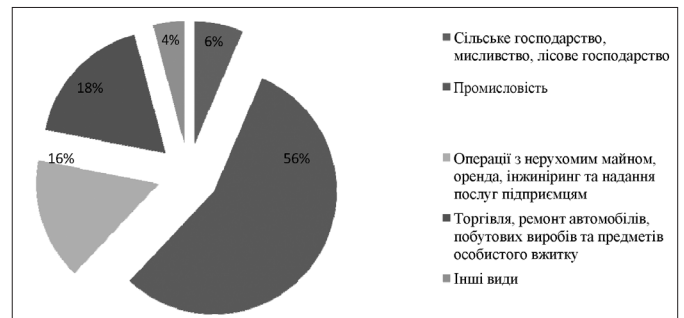
На сьогодні за участі держави на Київщині реалізовано ряд інвестиційних проектів, спрямованих на подальший розвиток інфраструктури аграрного ринку, зокрема, елеваторів та овочесховищ, і ця робота триває (табл. 3).

Із залученням коштів інвесторів за останні роки побудовано 21 новий об'єкт елеваторного господарства загальною місткістю 602 тис. тонн. Введено в експлуатацію 12 овочесховищ загальною місткістю понад 101 тис. тонн. У їх будівництво інвестовано понад 480 млн. грн. Протягом двох наступних років планується ввести в експлуатацію 9 нових сучасних овочесховищ загальною місткістю 110 тис. тонн. [5].

Важливим кроком для стабілізації та подальшого нарощування поголів'я худоби і птиці є будівництво нових та реконструкція тваринницьких приміщень, які пустують, впровадження інвестиційних проектів та введення нових потужностей [6]. У 2013 році розпочалось будівництво шести комплексів з виробництва молока загальною потужністю 6500 голів корів та трьох корівників на 1000 голів. Заплановано реконструювати сім корівників на 2500 голів корів та однієї молочнотоварної ферми.

Як бачимо, участь у цих проектах беруть здебільшого великі за розмірами та відомі підприємства (приватні та товариства

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції за видами економічної діяльності у Київській області, 2012 рік

з обмеженою відповідальністю). Для акціонерних товариств, крім цих, є й інші джерела залучення інвестицій.

Так, використовуючи таку організаційно-правову форму ведення бізнесу, вони формують агрохолдинги та активно залучають капітал шляхом випуску й розміщення акцій на фондових біржах за кордоном, що не можуть собі дозволити інші форми агробізнесу. Наприклад, ВАТ Миронівський хлібопродукт – перша українська агропромислова компанія, акції якої котируються на основному майданчику Лондонської фондової біржі. Компанія також успішно розмістила облігації на суму 240,5 млн. дол., реструктуризувавши борги й вивільнивши кошти для реалізації проектів будівництва нових потужностей з виробництва курятини. Акції агропромхолдинга «Астарта-Київ» котируються на Варшавській фондовій біржі, залучено вже 31 млн. дол. Загалом близько 10 українських агрохолдингів розміщують свої акції на міжнародних фондових біржах (табл. 4) [6].

У 2010–2011 роках процедуру IPO на західних біржах у переважній більшості випадків проходили компанії аграрного сектора економіки України. Загальний обсяг капіталу, залученого українськими компаніями у 2010 році шляхом первинного розміщення акцій (IPO), вторинного розміщення (SPO) і приватного розміщення (PPO), становив близько 620 млн. дол., з яких сума, отримана через IPO, дорівнювала близько 371 млн. дол. [7].

Найбільш ліквідними сільськогосподарськими компаніями на сьогодні, що залучили інвестиції через IPO, є 8 компаній, результати діяльності на біржі яких наведено в табл. 5 [8].

У цілому можна зазначити, що Київська область є привабливим для інвесторів регіоном. Майже у всіх досліджених сільськогосподарських підприємствах є наявні ресурси для здійснення інвестиційної діяльності, більшість є рентабельними

Таблиця 3. Інвестиційні проекти в галузі сільського господарства Київської області, які завершилися у 2013 році та впроваджуються у 2014 році

Підприємство	Характеристика інвестиційного проекту	Сума інвестицій, млн. дол. США	Кількість робочих місць
Проекти, реалізовані у 2013 році			
ТОВ «Нива Переяславщини», Великобританія, Україна (Згурівський район)	Відкрито новітній свиномкомплекс №7 з потужністю 30 тис. гол.	15	30
ТОВ «Нива Переяславщини», Великобританія, Україна (Переяслав-Хмельницький район)	Відкрито новітній елеваторний комплекс потужністю 30 тис. тонн одночасного зберігання зерна	4	25
ПП «Острівське», Україна (Рокитнянський район)	Відкрито зерносушильний комплекс потужністю 200-250 тонн зернових на добу	4	12
ТОВ «Баришівська зернова компанія», Україна (Баришівський район)	Відкриття насіннево-калібрувального заводу, на якому використовується високотехнологічне устаткування для очистки, калібрування та сортування зерна	4	
Подальша реалізація проектів у 2014 році, стадія впровадження			
ТОВ СП «Нібулон», Україна (Кагарлицький район)	Будівництво перевантажувального терміналу для приймання, зберігання й відвантаження зернових та олійних культур	25	100
Компанія «Столичний комфорт», Україна (Києво-Святошинський район)	Продовження розбудови оптового ринку сільськогосподарської продукції «Столичний»	170	5000
ТОВ «Агрохолдинг», Україна (Ірпінський район)	Будівництво та реконструкція розподільного комплексу зі зберігання свіжих овочів потужністю 72 тис. тонн одночасного зберігання	75	400
ТОВ «Тріумф», Україна, (м. Бровари)	Реконструкція м'ясопереробного цеху з допоміжними спорудами та овочесховище	7	40

Складено автором на основі [5].

Таблиця 4. Розміщення українських сільськогосподарських компаній на західних фондових біржах у 2010-2011 роках

Компанії	Дата розміщення	Вид транзакції	Майданчик	Залучена сума, \$ млн.
Agrogeneration	03.2010	IPO	NVSE Euronext	17,2
Авангард	04.2010	IPO	LSE	187,5
Кернелл Груп	04.2010	SPO	WSE	81,4
Агротон	11.2010	IPO	WSE	54,3
Milkiland	11.2010	IPO	WSE	80
Миронівський хлібопродукт	12.2010	SPO	LSE	165
Агроліга	12.2010	PPO	WSE	1,4
Садова Груп	12.2010	IPO	WSE	31,9
KSG Agro	05.2011	IPO	WSE	36,9
Індустріальна молочна компанія «Ovostar union N.V.» (Нідерланди).	05.2011	IPO	WSE	29,7
Володіє українською «Овостар Груп»	06.2011	IPO	WSE	33,4

Таблиця 5. Найбільш ліквідні компанії України, що входять до індексу UXagro

Тікер	Назва	Кількість випущених акцій	Коефіцієнт, що враховує free-float (W), %	Коефіцієнт, що обмежує вагу акцій (C)	Вага акцій станом на 29.11.2013, %
AST	Агрохолдинг «Астарта»	25000000	37,0	1	19,44
AVGR	Avangardco Investments PLtd	6387185	22,5	1	16,94
IMC	Індустріальна молочна компанія	31300000	26,5	1	3,7
KER	Kernel holding S.A.	79683410	62,0	0,3744513	25,0
KSG	KSG agro S.A.	14925500	34,0	1	1,83
MHPC	ПАТ «Миронівський хлібопродукт»	110777000	37,5	0,360414	25,0
MLK	Milkiland N.V.	31250000	21,5	1	2,78
OVO	ТОВ «Овостар»	60000000	29,0	1	5,32

Складено автором на основі [7].

ми і такими, що здатні забезпечити розширене відтворення за рахунок інвестиційних ресурсів із внутрішніх та зовнішніх джерел. Проте домінуючу частку в загальному обсязі інвестиційних ресурсів становлять внутрішні інвестиції, в першу чергу власні кошти сільськогосподарських підприємств, а не залучені джерела. Крім того, пасивною є роль держави у стимулюванні активності сільськогосподарського виробника здійснювати інвестиційну діяльність.

ВИСНОВКИ

Для активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств слід здійснити ряд важливих заходів, а саме:

На рівні держави сформувати сприятливий інвестиційний клімат в АПК у напрямі переорієнтації її на повне забезпечення інвестиційних потреб сільськогосподарських підприємств.

Стимулювати інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання, в тому числі шляхом розширення можливостей отримання підприємствами гарантій уряду на здійснення інвестиційних проектів.

Посилити роль інвестиційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та вдосконалити її механізми шляхом тісної співпраці місцевих органів виконавчої влади з об'єднаннями підприємців та окремими керівниками суб'єктів господарської діяльності, що значно покращить умови залучення зовнішніх інвестицій у виробництво, а також у розвиток сільських територій.

Реформувати амортизаційну систему в інвестиційному напрямі шляхом стимулювання використання амортизаційного фонду підприємства за призначенням та вдосконалення методики нарахування амортизації.

Запровадити жорсткий контроль за виконанням інвестиційних договорів з боку підприємств та державних органів влади з метою недопущення випадків необґрунтованого виділення й нецільового використання коштів.

З боку сільськогосподарських підприємств слід активніше входити в інвестиційне середовище, брати участь в інвестиційних форумах та пропонувати свої інвестиційні проекти, підвищувати ефективність діяльності й рентабельності для формування привабливого інвестиційного іміджу, здійснювати оптимальний розподіл вільних фінансових ресурсів між сферами діяльності, а також проводити моніторинг інвестиційних об'єктів і правильно визначати ефект від здійснення інвестицій.

Подальшого опрацювання потребує механізм інвестиційного забезпечення, обґрунтування перспективних моделей розвитку інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм та ефективності інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991 – №47. – Ст. 646.
2. Череп А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації [Текст] / А.В. Череп, Г.І Рурка // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство: науково-виробничий журнал. – 2011 р. – №3. – С. 48-52.
3. Шарп У. Інвестиції : Пер. с англ. // Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. // М.: ИНФРА-М, 2009. – 1028 с.
4. Сільське господарство потребує більше інвестицій для динамічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukragroleasing.com.ua/index.php?silke-gospodarstvo-potrebuie-bilshe-investitsiy-dlya-dinamichnogo-rozvitku.html>.
5. Програма залучення іноземних інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2013-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.invest-koda.org.ua/programma_zaluchennja_inozemnih_investitsij_ta_polipshennja_investitsijn_ogo_klimatu_v_kijivskij_oblasti_na_2013_2015_rocki.
6. Саблук П. Т. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / [П. Т. Саблук, М. І. Кисіль, М. Ю. Коденська, М. В. Нетеса, Р. П. Саблук] / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – К., 2005. – 478 с.
7. Ермоленко О. А. Публічне розміщення акцій українських компаній: проблеми підготовки та проведення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=1065>.
8. Фондова біржа «Українська біржа», Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/ru/index/uxagro/description.aspx>.
9. Форма державного статистичного спостереження № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=761&lang=1>.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro investytsiynu diyal'nist'" [Law of Ukraine "On investment activity"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 1991, no. 47, 646 p. [in Ukrainian].
2. Cherep A.V., Rurka H.I. Investytsiyna diyal'nist' v Ukraini: stan ta shlyakhy yiyi aktyvizatsiyi [Investing in Ukraine: state and ways of its activation]. Derzhava ta rehiony, Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo: naukovy-vyrobnychyy zhurnal, 2011, no. 3, pp. 48-52 [in Ukrainian].
3. Sharp U., Aleksander G., Bejli Dzh. Investicii [Investments]. Moscow, INFRA-M, 2009, 1028 p. [in Russian].
4. Agriculture needs more investment for the dynamic development. Available at: <http://www.ukragroleasing.com.ua/index.php?silke-gospodarstvo-potrebuie-bilshe-investitsiy-dlya-dinamichnogo-rozvitku.html> [in Ukrainian].
5. Program to attract foreign investments and improve the investment climate in the Kiev region in 2013-2015. Available at: http://www.invest-koda.org.ua/programma_zaluchennja_inozemnih_investitsij_ta_polipshennja_investitsijn_ogo_klimatu_v_kijivskij_oblasti_na_2013_2015_rocki [in Ukrainian].
6. Sabluk P.T., Kysil' M.I., Kodens'ka M.Yu., Netesa M.V., Sabluk R.P. Investytsiyna pryvablyvist' ahrarno-promyslovoho vyrobnytstva rehioniv Ukrainy [Investment attractiveness of agro-industrial regions of Ukraine]. Natsional'nyy naukovyy tsentr "Instytut ahrarnoyi ekonomiky", Kyiv, 2005, 478 p. [in Ukrainian].
7. Yermolenko O.A. Publichne rozmishchennya aktsiy ukrajin's'kykh kompaniy: problemy pidhotovky ta provedennya [Public assets allocation of Ukrainian enterprises: issues of preparation and carrying out]. Available at: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=1065> [in Ukrainian].
8. Stock Exchange "Ukrainian Exchange", Kyiv. Available at: <http://www.ux.ua/ru/index/uxagro/description.aspx> [in Ukrainian].
9. Form of state statistical observation № 50-sg "Basic economic performance of farms". Available at: <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=761&lang=1> [in Ukrainian].